

सप्तविंशः पटलः ।

७९९

अथ अर्धनारीश्वरचिन्तामणिमन्त्रविधानमुच्यते —

काश्यप ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । उमेशो देवता । अर्धनारीश्वरो
वा देवता । रं बीजम् । ओं शक्तिः । रं हृदयम् । कं शिरः । पं शिखा ।
मं कवचम् । रं नेत्रम् । यं अक्षम् । ध्यानम् —

अहिशशिधरगङ्गावद्धतुङ्गासमौलिः

त्रिदशगणनताङ्घ्रिः त्रीक्षणः स्त्रीविलासः ।

भुजगपरशुशूलान् खड्गवह्नी कपालं

शरमपि धनुरीशो विभ्रदव्याचिरं वः ॥

उमेशपक्षे इदं ध्यानम् । अर्धनारीश्वरपक्षे तु ध्यानान्तरम् —

हावभावललितार्धनारिकं भीषणार्धमथवा महेश्वरम् ।

पाशसोत्पलकपालशूलिनं चिन्तयेज्जपविधौ विभूतये ॥

ध्यानान्तरम् —

अथवा षोडशशूलव्यग्रभुजा त्रिनयनाऽहिनद्वाङ्गी ।

अरुणांशुकानुलेपनवर्णाभरणा च भगवती ध्येया ॥

इदं तु क्रुरप्रयोगे ध्यानम् ॥ क्ष्म्र्यूँ (र्क्प्म्र्य् औं ऊं, इत्येतेषां संघातात्मकोक्षरः) इति मन्त्रः ॥

अनलकरमरेफप्राण*संघातवाम-

श्रुतिहिमरुचिखण्डैर्मण्डितो मन्त्रराजः ॥

इति मन्त्रोद्धारः ॥ रेफकपमपुनः रेफय औं ऊं इत्येतेषां वर्णानां संयोगो मन्त्रः । सर्वकामफलप्रदः । मूकानां वाक्सिद्धिप्रदश्च । लक्षं जपेत् । त्रिमधुराद्रैस्त्रिलैस्तण्डुलैश्चायुतं हुनेत् । पुरश्चरणाहोमः ॥

अथ पूजा -

प्रासादोक्ते पीठे समावाह्य समर्चयेत् । पूजाविधिस्तु द्वेधा । तत्र (अयं) प्रथमो विधिः -

अङ्गैः प्रथमावृत्तिः । वृं वृषाय नमः । क्षं क्षेत्रपालाय नमः । चं चण्डेश्वराय नमः । दुं दुर्गायै नमः । मं महाकालाय नमः । नं नन्दिने नमः । गं गणेश्वराय नमः । सं सैन्यपालाय नमः ८ इति द्वितीयावृत्तिः । मातृभिस्तु तृतीया । लोकेशैः चतुर्थी । द्वितीयो विधिरुच्यते -

रं नमः । कं नमः । पं नमः । मं नमः । रं नमः । यं नमः । औं नमः । ऊं नमः । एतैर्मन्त्रवर्णैरष्टदिक्षु प्रथमावृत्तिः । मातृभिर्द्वितीया । लोकेशैस्तृतीया ॥

अथास्य मन्त्रस्य प्रयोगविशेषः -

कात्पूर्वं हसलिपिसंयुतं जपादौ

जप्तृणां प्रवरमितीह केचिदाहुः ॥

अवमर्त्यः - ककारात्पूर्वं प्रथमरेफं त्यक्त्वा तस्य स्थाने ह्स् क्ष्म्र्यूँ इति जप्तृणां जपः वरं, इति केपाश्चिन्मतम् ॥ प्रयोगान्तरम् -

* सद्यान्त इति ख ग घ मातृकापाठः सत्यान्त इति ङ मातृकायां शोषितः पाठः ।

प्रासादाद्ययुतजपेन मंक्षु कुर्यात्

आवेशादिकमपि नीरुजां च मन्त्री ॥

प्रथमरेफं त्यक्त्वा तस्य स्थाने हौं क्षम्यौं इत्येवं जपादिना नीरो-
गिणां स्वस्थावेशं कुर्यात् ॥ इति ॥

प्रयोगान्तरम् —

शिरसोऽवतरान्निशेशविम्बे

स्थितमज्जिभृत्तमागळं सुधार्द्रम् ।

अपमृत्युहरं विपञ्जराप-

स्मृतिविभ्रान्तिशिरोरुजापहं च ॥

अयमर्थः — स्वशिरसस्तावत् किञ्चिच्चन्द्रमण्डलमवतरध्यात्वा तस्मिन्
मण्डले स्वात्मानं स्थितमिति ध्यायेत् । अजभिष्टुतं च आगळं सुधया
आर्द्रीकृतं च ध्यायेत् । अपमृत्युहरणादिफलं भवति ॥

प्रयोगान्तरम् —

निजवर्णविकीर्णकोणवैश्वानरगेहद्वितयावृत्तत्रिकोणे ।

विगतस्वरवीतमुत्तमाङ्गे स्मृतमेतत् क्षपयेत् क्षणात् ग्रहार्तिम् ॥

अयमर्थः — प्रथमं पट्कोणं विलिख्य पट्सु कोणेषु मन्त्रस्य रेफादि-
वर्णान् विलिख्य, पुनः पट्कोणमध्ये त्रिकोणं विलिख्य तन्मध्ये षोडशस्वरान्
सविन्दुकान् प्रतिलोमगतान् वृत्ताकारेण विलिखेत् । एवं स्वस्योत्तमाङ्गे सरेत् ।
ग्रहपीडा नश्यति ॥

प्रयोगान्तरम् —

वह्नेर्विम्बे वह्निवत्प्रज्जलन्तं न्यस्त्वा धीजं मस्तके ग्रस्तजन्तोः ।

ध्यात्वाऽऽवेशं कारयेत् बन्धुजीवं तज्जप्तं वा सम्यगाघ्राण एव ॥

अयमर्थः— भूतग्रस्तस्य पुरुषस्य मस्तके त्रिकोणं लिखित्वा तदन्त-
रग्निवत् प्रज्वलन्तं मन्त्रबीजं लिखित्वा तादृशं ध्यायेत् । एवं कृते आविश्य
सकलमुक्त्वा गच्छति भूतसंघः । अथवा एतद्बीजजप्तं बन्धुजीवमाघ्रापयेत् ।
तेनाप्यावेशो भवति ॥

बन्धुजीवं-उच्चिचिलन्दन् ॥

शुक्लादिः शुक्लभाः पौष्टिकशमनविधौ कृष्टिग्रथेषु रक्तो
रक्तादिक्षोभसंस्तोभनविधिषु भ(ह)कारादिको हेमवर्णः ।
धूम्रोङ्गामर्दनोच्चारणविधिषु सगीरादिकोलादियुक्तः
पीतामः स्तम्भनादौ मयुरतिविमलो मुक्तिभाजामवादिः ॥

कृष्णामं प्राणगेहस्वितमथ नयनध्यातमान्ध्रं विधत्ते
वाधिर्यं कर्णरन्ध्रेर्दितमपि वदने कुक्षिगं शूलमाशु ।
मर्नस्थाने समीरं शिरसि सपदि वा दुस्सहं शी रोगं
वाग्रोधं कर्णरन्ध्रेऽवनिवृत्तमथ तन्मण्डले बीजमेतत् ॥

प्रालेयविधिषु च स्वरावृत्तमिदं नेत्रे स्मृतं तद्रुजं
योनौ वामदृशां स्रग्लुतिमथो कुक्षौ च शूलं जपेत् ।
विस्फोटे सविषे ज्वरे तृपि तथा रक्तामये विभ्रमे
दाहे शीर्षगदे स्मरेद्विधिमिमं संवृत्तने मन्त्रवित् ॥

शुक्लादिः शुक्लभाः इत्यादिग्रन्थानामयमर्थः—शुक्लः सकारः । मन्त्र-
वर्णप्रथमं रेकं त्यक्त्वा तस्य स्थाने सकारः । तत्पूर्वं र्ह्म्यौञ् इत्येवं
संयोज्य चिन्तामणिमन्त्रं शुक्लस्वरूपेण ध्यायेन्मस्तके पौष्टिकफले च
शमनफले च ॥

पुनः र्ह्म्यौञ् इत्येवं रक्तपदवाक्यरेफादि संयोज्य चिन्तामणिमन्त्रं

रक्तवर्णं ध्यायेन्मस्तके आकर्षणवश्यादिषु । १ हृक्ष्म्यौं इत्येवं हकारपूर्वकं
हेमवर्णं ध्यायेन्मस्तके संक्षोभगसंस्तम्भनादिषु । ट्क्ष्म्यौं इत्येवं वायुबीज-
पुरस्सरं मन्त्रं धूम्रवर्णं ध्यायेन्मस्तके अङ्गामर्दाचाटनकर्मणि । लक्ष्म्यौं
इत्येवं पृथिवीपुरस्सरं मस्तके ध्यायेत् स्तम्भनकर्मणि । वक्ष्म्यौं इत्येवं
वरुणपुरस्सरं मन्त्रं धरु मस्तके ध्यायेत् मोक्षार्थम् । ञ्क्ष्म्यौं इत्येवं
अनलपुरस्सरं २ कृष्णाभं नयने ध्यायेत् नयनयोरान्धं भवति । एतद्वीजं
कर्णरन्ध्रे ध्यायेत् बाधिरं भवति । एतमेव वदने ध्यातमर्दितं भवति ।
अर्दितं—सुररोगनिशेधः । एतमेव कुशौ ध्यातं शूलं नाशयेत् । एतं मर्मणि
ध्यातं वायुं नाशयेत् । एतमेव शिरसि ध्यातं शीर्षरोगं शमयेत् । एतमेव
कण्ठनाळचतुरश्रे भूमीजट्टं ध्यातं वाग्रोधं करोति । नेत्रे ठकारमध्ये सरा-
वृतामिदं बीजम् ध्यातं नयनरोगं शमयति । एतमेव स्त्रीयोनौ स्रस्रति
रक्तस्रावं शमयति । कुशौ ध्यातं चेत् शूलं शमयेत् । एतमेव विस्फोटे
सविषे ज्वरे तृषि तथा रक्तामये विध्रमे दाहे शीर्षगदे स्मरेत् तान् शमयेत् ॥

प्रयोगान्तरम्—

३ निजनामगर्भमथ बीजमित्यादीनामयमर्थः— साधकनामगर्भमिदं
बीजं योनिसुषिरे ध्यायेत् । वशगा भवति । निजशिरशिरसीत्यादीनामयमर्थः ।
निजलिङ्गशिरसि बीजमन्त्रं स्मृत्वा योनौ प्रवेशयेत् तां योनिं द्रावयेत् ।
तां स्त्रियं वशयेच्च ॥

प्रयोगान्तरम्—

१ यथामातृक्रमेण पाठो विलिखितः । तद्वीजोपेतस्य कूटाक्षरमयस्य मन्त्रस्य
स्वरूपं तु पण्डितैरवहितैर्वेद्यम् ॥

२ षट्कोणस्थं कृष्णाभं इति ख ग घ ङ पाठः ।

३ अत्र मातृकासु निजनामगर्भमित्यादिश्लोको न दृश्यते ॥

मधुरत्वयसंयुतेन शालीरजसा पुत्तळिकां विधाय तेन ।

मनुना जुहुयात् त्रिधा विभज्य त्रिदिनं यस्य कृते वशी भवेत्सः ॥

अयमर्थः — पुत्तळीति साध्यस्य प्रतिकृतिः । शालिचूर्णेन पुत्तळिकां संपाद्य तां त्रिधा विभज्य तां त्रिदिनैः हुनेत् अनेन चिन्तामणिमन्त्रेण ॥

प्रयोगान्तरम् —

विषपायकोद्यदभिधानगतं ठगतं कुकोणगतलाङ्गलिकम् ।

अहिपत्रजप्तपरिवल्लसमिदं शिरसो रुजं प्रशमयेददनात् ॥

अयमर्थः — पूर्वं मकारं विलिख्य तदन्तरग्निबीजं विलिख्य तदन्तस्माध्य-
नाम विलिखेत् । तद्वद्विश्वतुरश्रं विलिख्य तत्काणेषु ठंकारं विलिखेत् । एवं
ताम्बूलपत्रे लिखित्वा जप्त्वा अद्यात् । शिरोरोगान् शमयेत् ॥

प्रयोगान्तरम् —

कृत्वा बह्वेः पुरमनु मनुं बन्धुजीवेन तस्मि-

न्नाधायार्गिन विधिदभिसंपूज्य चाज्यैश्शतारव्यम् ।

त्रैलोहारव्ये विहितवृत्तसंपातमष्टोत्तरं तत्

हुत्वा जप्तं दुरितविषवेताळभूतादिहारि ॥

अयमर्थः — त्रिकोणं विलिख्य तदन्तः मन्त्रबीजं बन्धुजीवरसेन
तस्मिन्नग्निं समाधाय संपूज्याज्यैश्शतवारं हुत्वा, प्राक् मातृकाविधानोक्त-
त्रिलोहनिर्मितांगुलीयके सम्पातं संगृह्याष्टोत्तरशतं जप्त्वा धारयेत् । दुरितवेता-
ळादिशान्तिर्भवति । बन्धुजीवं—उच्चिच्चिलन्दन् ॥

प्रयोगान्तरम् —

साध्याख्यागर्भमेनं लिखतु शिखिपुरे कणिकायां षडश्रं

वाक्षेऽश्रिष्वङ्गमन्तान्दळमनु परितो बीजवर्णान्विमज्य ।

भूयोऽचः कादियादी, त्रिष्टुतिषु च कुगेहाश्रके नारसिद्धं
तस्मिन्कार्यो यथावत्कलविधिरयं सर्वरक्षाकरस्स्यात् ॥

अयमर्थः— त्रिकोणं विलिख्य तदन्तश्चिन्तामणिबीजं साध्यनामगर्भं
विलिखेत् । पुनर्वह्निः पद्कोणेष्वङ्गमन्त्रान् विलिख्य, बहिरष्टदलं विलिख्य,
तेषु दलेषु चिन्तामणिमन्त्रस्याष्टौ वर्णान् पूजाविधानोक्तान् विलिख्य, पुन-
र्द्व्युत्तत्रयं विलिख्य, स्वरैः प्रथमे वेष्टयेत् । कादिभिर्द्वितीये वेष्टयेत् । यादिभि-
स्त्रतीये वेष्टयेत् । पुनश्चतुरश्रं विलिख्य तत्कोणेषु नृसिद्धबीजं विलिखेत् इति ॥

प्रयोगान्तरम्—

दान्ते लिख्यात्कलाभिः परिधृतमनलावासयुग्मेन बद्धि-
द्योतत्कोणेन बाह्ये तदनु सवितृविम्बेन काद्यर्णभाजा ।
तद्बाह्ये क्षमापुराभ्यां लिखितनृहरियुक्ताश्रकाभ्यां तदेतत्
यन्तं रक्षाकरं स्याद्ग्रहभयविषमक्षेत्रज्यूत्यादिरोगान् ॥

अयमर्थः— पद्कोणं विलिख्य तत्कर्णिकायां ठं इति विलिख्य, तन्मध्ये
चिन्तामणिमन्त्रं स्वरैरावृतं विलिख्य पद्मु कोणेषु अनलबीजं विलिख्य
बाह्ये वृत्तं विलिख्य कादिभिर्वर्णैर्वेष्टयेत् ॥ पुनश्चतुरश्रद्वयं विलिख्य तत्कोणेषु
नृसिद्धबीजं विलिखेदिति ॥

प्रयोगान्तरम्—

विम्बद्वन्द्वे कृशानोर्विलिखतु मणिमेनं ससाध्यं तदश्रे-
ष्वग्न्यादीन्व्यञ्जनानांस्वरयुगळमथो सन्धिपटके यथावत् ।
तारावीतं च बाह्ये कुगृहपरिवृतं गोमयात्रोचनाभ्यां
लाक्षावद्धं निबध्वाज्जपमहितमिदं साधु साध्योत्तमाङ्गे ॥

लक्ष्म्यायुःपुष्टिकरं परं च सौभाग्यवश्यकृत्सततम् ।
चोरव्याळमहोरगभृतापस्मारहारि यन्त्रमिदम् ॥

अयमर्थः— पट्कोणं विलिख्य, तत्कणिकायां संसाध्यं चिन्तामणिबीजं विलिख्य पट्कोणेषु चिन्तामणिमन्त्रे यानि व्यञ्जनाक्षराणि रेफ-ककार-पकार-मकार-रेफ-यकाराणि तानि पडालिखेत् । पुनः पट्कोणद्वन्द्वानां सन्धौ अभितः मन्त्राक्षरे शिष्टचतुर्दशपरपृष्ठस्वयुगळं आलिखेत् । तद्वहिः प्रणवेन वेष्टयेत् । तद्वहेश्चतुरथं विलिखेत् । एतद्यन्त्रं पटादौ गोमयाम्बुगोरोचनाभ्यां विलिख्य लाक्षयाऽभिवीतं कुर्यात् । लाक्षा जतुः । पट्टे चेष्टं खिन्या संलिख्य पश्चादेतैर्जलैर्विलिखेत् । तस्मादुक्तकलं भवति ॥

प्रयोगान्तरम्—

साध्याख्याकर्मयुक्तं दहनपु-युगे मन्त्रमेतत्तदश्रि-

प्यङ्गज्वालाश्च बाह्ये विातलविट्पे साग्रगात्रे लिखित्वा ।

जस्वाऽष्टोर्ध्वं सहस्रं नृहरिकृतधिया स्थापयेत्तत्र शु-

व्याघ्राहिक्रोडचोरादिभिरपि च पिशाचादयो न व्रजन्ति ॥

अयमर्थः— पट्कोणं विलिख्य, तत्कणिकायां संसाध्यं चिन्तामणिबीजं विलिख्य, पट्सु कोणेषु अङ्गं मूलमन्त्रस्याग्रयत्रं सविन्दुकं रेफं विलिख्य, बाह्ये वृत्तं विलिख्य, पट्कोणदेशवृत्तरेखां स्पृष्ट्वा अग्निज्वालाकारास्त्रिभङ्गि-रेखाः कुर्यात् । एतद्यन्त्रं साग्ररेखाकारस्फुरवृक्षे फलकीकृते लिखित्वा नृहरिवुध्या स्थापयेत् ॥ इति ॥ विपतरु-६८८१७.

अथार्धनारीश्वरमन्त्रप्रसङ्गात् अर्धनारीश्वरदेवत्यो व्याख्यामन्त्रो विलि-
ख्यते—

अङ्गऋष्यादिध्यानानि अर्धनारीश्वरचिन्तामणिमन्त्रोक्तान्येव । ओं ह्रीं
ह्रीं ज्ञां विद्याराशिस्रग्मे(न्मे)धस्फुरदूर्मिगगोद्वणउमासार्धशरीराय नमस्ते पर-
मात्मने ज्ञां ह्रीं ह्रीं ओं ॥ इति मन्त्रः । अनेन मन्त्रजपेन व्याख्यान-
सामर्थ्यं भवति ॥